

Postup při zpracování žádosti o vývoz archiválií do zahraničí za účelem jejich vystavování, konzervování, restaurování a vědeckého zkoumání

(Metodický návod)

Hlava I.

Vývoz archiválií

Vývoz archiválií upravuje ustanovení § 29 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen archivní zákon). Vyvážet archiválie z území ČR lze pouze na základě **povolení** Ministerstva vnitra vydaného na základě **žádosti** vlastníka nebo držitele archiválie (ustanovení § 29 odst. 1 archivního zákona). Povolení k vývozu archiválií z území ČR může Ministerstvo vnitra vydat jen na dobu určitou, a to pouze z důvodů jejich **vystavování, konzervování, restaurování nebo vědeckého zkoumání** (ustanovení § 29 odst. 2 archivního zákona). Vlastník nebo držitel archiválie je oprávněn vyvézt archiválii pouze za účelem uvedeným v povolení Ministerstva vnitra (ustanovení § 29 odst. 3 archivního zákona). Vlastník nebo držitel archiválie je povinen dovézt archiválii zpět na území ČR ve lhůtě stanovené Ministerstvem vnitra a nepoškozenou (ustanovení § 29 odst. 3 archivního zákona). Jelikož odpovědnost za vrácení archiválií a jejich nepoškozený stav nese jejich vlastník nebo držitel, je nutné, aby vlastník nebo držitel zabezpečil **pojištění archiválií** pro případnou náhradu škody způsobenou vypůjčitelem nebo realizátorem odborných restaurátorských nebo konzervátorských prací. Vlastník nebo držitel archiválie musí uzavřít s vypůjčitelem nebo realizátorem odborných prací písemnou **smlouvu**, jejíž přílohou je **pojistná smlouva**.

Ministerstvo vnitra povolení k vývozu neudělí, jestliže nebudou splněny podmínky péče o archiválie a podmínky jejich ochrany podle archivního zákona nebo vývoz archiválie nedovoluje její stav (ustanovení § 29 odst. 5 archivního zákona). Stav archiválie není podstatný při jejím vývozu za účelem konzervování nebo restaurování. Konzervátor příslušného státního archivu ho posoudí a o nálezů vystaví písemný protokol. Jde-li o vývoz archiválie za účelem vystavení z jiného státního archivu, než je Národní archiv, může Ministerstvo vnitra v případě pochybností o jejím stavu požádat o zpracování souběžného posudku odborné pracoviště Národního archivu.

Pokud vlastník nebo držitel archiválie o povolení k vývozu nepožádá nebo pokud archiválii vyveze, ačkoliv jeho žádost o povolení k vývozu archiválie byla zamítnuta, nebo doveze archiválii poškozenou zpět na území České republiky, jedná se o přestupek podle ustanovení § 73 odst. 1, písm. c), § 73 odst. 4, písm. c) nebo § 74 odst. 1, písm. c), § 74 odst. 3, písm. c) archivního zákona a budou vůči němu uplatněny sankce podle § 73 odst. 7 písm. b) nebo § 74 odst. 11, písm. c) archivního zákona.

Je-li vývoz archiválie spojen s geopolitickým nebo jiným rizikem v zemi vypůjčitele nebo realizátora odborných restaurátorských nebo konzervátorských prací, může Ministerstvo vnitra v povolení k vývozu uložit složení peněžité záruky na zvláštní účet (ustanovení § 29 odst. 4 archivního zákona). Pokud vlastník nebo držitel archiválie peněžitou záruku nesloží, stává se povolení k vývozu neúčinným.

Hlava II.

Čl. 1.

Vývoz za účelem vystavování archiválií

Vystavování archiválií upravuje archivní zákon, v ustanovení § 39 archivního zákona. Archiválie lze vystavovat jen v případě, dovoluje-li to jejich **stav** a za podmínek zaručujících jejich **ochranu a péči** podle archivního zákona a **ochranu osobních údajů** (podle zvláštního právního předpisu § 39 odst. 1, zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů).

Archiválie svěřené archivům do úschovy na základě smlouvy o úschově lze vystavovat jen za výše uvedených podmínek a za podmínek stanovených ve **smlouvě o úschově** (ustanovení § 39 odst. 2 archivního zákona).

Archiválie ve vlastnictví ČR, které náleží do péče archivů, lze vystavovat jen za výše uvedených podmínek a na základě **smlouvy o výpůjčce**. Příslušný archiv sjedná ve smlouvě podmínky vystavení a výši pojistného. Součástí smlouvy je soupis zapůjčených archiválií a protokol konzervátora o jejich stavu (ustanovení § 39 odst. 3 archivního zákona). Podmínky vystavení obsahují Zásady pro vystavování archiválií veřejných archivů České republiky (viz č. j. MV- 16051-2/AS-2019). Další nedílnou součástí smlouvy je protokol o bezpečnosti objektu, ve kterém bude archiválie vystavena, tzv. Facility report¹. Ten informuje o samotné výstavě, pořadateli, budově, výstavních prostorách, podmínkách v nich a dalších okolnostech v souvislosti

¹Facility report (Evropský protokol o bezpečnosti objektů), je součástí Akčního plánu na podporu mobility muzejních sbírek a standardů pro výpůjčky Evropskou unií a je aplikovatelný i v oblasti archivnictví. Jeho text, včetně Akčního plánu, je přílohou metodiky (<http://www.mc-galerie.cz/admin/files/pdf/metodika/5-Facility-Report-OMC-r-ed.pdf>)

s vystavením archiválie. V něm uvedené informace garantuje vypůjčitel půjčitel. Pokud z tohoto dokumentu není zřejmý rozsah jejich zajištění (informace o vypůjčiteli, obecné informace o budově, technické informace o výstavním prostoru, popis klimatických a světelných podmínek, popis protipožárního zabezpečení, zajištění ostrahy, pojištění vypůjčitele), doplňující informace musí být uvedeny **ve Smlouvě o výpůjčce**.

Podle ustanovení § 29 odst. 7 archivního zákona lze archiválii, prohlášenou za národní kulturní památku vyvézt za účelem vystavování z území České republiky jen na dobu určitou a s předchozím souhlasem vlády.

Čl. 2.

Vývoz za účelem konzervování, restaurování a vědecké zkoumání archiválií

Restaurování, konzervování a vědecké zkoumání archiválie lze provádět pouze za podmínek zaručujících jejich ochranu a péči podle archivního zákona.

Vlastník nebo držitel archiválie uzavře s realizátorem odborných restaurátorských nebo konzervátorských prací **smlouvu**. Její přílohou bude pojistná smlouva, soupis zapůjčených archiválií, souhrn podmínek v místě restaurování, konzervování a vědeckého zkoumání (Facility report), případně protokol s vyjádřením komise odborníků jmenované Ministerstvem vnitra na žádost vlastníka nebo držitele archiválie, která se vyjádří k postupům konzervování nebo restaurování archiválií. Archiválie svěřené archivům do úschovy na základě smlouvy o úschově lze konzervovat, restaurovat a předkládat k vědeckému zkoumání jen za podmínek stanovených ve smlouvě o úschově.

Podle ustanovení § 29 odst. 7 archivního zákona lze archiválii, prohlášenou za národní kulturní památku vyvézt z území České republiky **pouze za účelem restaurování**, a to jen na dobu určitou a s předchozím souhlasem vlády.

Hlava III.

Postup při podání žádosti o vývoz archiválií

Žádost musí být archivem, vlastníkem či držitelem archiválie podána s dostatečným časovým předstihem tak, aby před vývozem archiválie uplynula nejméně patnáctidenní lhůta od doručení správního rozhodnutí Ministerstva vnitra příslušnému žadateli o povolení k vývozu, která je nezbytná pro případné odvolání účastníků řízení (ustanovení § 83 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů).

Při podání žádosti o vývoz archiválie je třeba přihlídnout k časové náročnosti shromáždění všech, pro rozhodnutí nezbytných dokumentů, následné možnosti jejich

dalšího doplnění a také ke stanoveným termínům předání archiválie zahraničním partnerům.

Přílohou žádosti budou vždy tyto dokumenty:

1. **Kopie žádosti** zahraniční instituce jako **vypůjčitele** o zapůjčení archiválie za účelem jejího **vystavení** nebo **vědeckého zkoumání** se zdůvodněním žádosti, popsáním účelu žádosti a identifikací místa a instituce vystavení nebo vědeckého zkoumání, dále pak termínů jejich zahájení a ukončení a termínů transportu archiválie; upřesňující údaje si archiv musí případně vyžádat od vypůjčitele.
V případě žádosti o **konzervování** nebo **restaurování** archiválie, **kopie dohody** se zahraniční institucí, jako **realizátorem odborných prací**, s uvedením rozsahu a postupu prací, identifikací místa, kde budou práce probíhat a instituce, která je bude zajišťovat, dále pak počátečních a konečných termínů prováděných postupů včetně termínů transportu archiválie; upřesňující údaje si archiv musí případně vyžádat od realizátora odborných prací.
2. **Protokol konzervátora** o stavu archiválie s jeho **souhlasem s vystavením** nebo **vědeckým zkoumáním** archiválie (případně doporučenou maximální dobou jejich vystavení či vědeckého zkoumání).
Pokud byla jmenována **komise odborníků** vytvořená na žádost vlastníka nebo držitele archiválie, bude **protokol s jejím vyjádřením k postupům konzervování nebo restaurování archiválií** přílohou žádosti
3. **Kopie smlouvy o výpůjčce** mezi archivem, vlastníkem nebo držitelem archiválie a **vypůjčitelem** nebo **realizátorem odborných restaurátorských nebo konzervátorských prací**, v níž jsou specifikovány:
 - a) archiválie formou soupisu vycházejícího z údajů uvedených na evidenčních listech Národního archivního dědictví a odkazujícího na názvy archivních souborů, evidenční jednotky, inventární čísla, atp.; soupis bude samostatnou přílohou smlouvy nebo její součástí,
 - b) souhrn podmínek v místě vystavení (Facility report).
4. Kopie pojistné smlouvy o pojištění archiválie.
5. Pokud držitelem nebo vlastníkem dotyčné archiválie není archiv, pak kopie písemného souhlasu vlastníka archiválie s vystavením, konzervováním, restaurováním nebo předložením k vědeckému zkoumání archiválie v zahraničí, za podmínek obsažených ve smlouvě o uložení archiválie a ve smlouvě o zápůjčce s vypůjčitelem nebo realizátorem odborných prací.
6. Pokud se jedná o archiválii, prohlášenou za národní kulturní památku, souhlas vlády s vývozem za účelem dle čl. 1. nebo 2.

Včasným podáním žádosti se žadatel vyhne nebezpečí, že v důsledku prodlení bude zmařena možnost prezentace archiválií na výstavě nebo jejich konzervování, restaurování či vědeckého zkoumání.

PhDr. Jiří Úlovec
ředitel odboru archivní správy a spisové služby MV

V Praze dne 5. 8. 2021

Tento metodický návod nahrazuje v plném rozsahu metodiku „Postup při vyřizování zápůjček archiválií do zahraničí za účelem vystavování“ (č. j.: MV-16051-1/AS-2019)